

Kvalitet eller pris

Det er sikkert mange som konstaterer at det er langt mellom Gilde-produkter i dagligvarekjedenes kjøttdisker. Intetsigende merker som blant andre "First-Price", "Folkets", "Spar" og "Coop" dominerer. Mens velkjente "Gilde" forsvinner fra hyllene.

"Høstjakta" er et begrep i norsk dagligvarehandel. Det er da leverandørene presses av dagligvarekjedene, og ender som vinner eller taper. Vinnerne får levere sine varer, mens taperne risikerer å bli skviset ut av hyllene. Kjedefakta styrer hva forbrukerne får i butikkene.

Lov om god handelsskikk kan være et middel for å sikre forbrukerne et bredere tilbud. Da kan kvalitet og reell forbrukermakt ivaretas i stedet for at dagligvarekjedenes råe makt skal gi forbrukerne dårligere utvalg.

Nå vil Gilde møte den råe makt med å halvere sitt varesortiment. For å ta opp kampen med de intetsigende handelsmerkene kutter kvalitetsmerket. Det er grunn til å frykte at Gilde, for å skjerpe seg i kampen tilbyr et dårligere tilbud til forbrukerne og ofrer kvalitet.

Kommer lov om god handelsskikk tids nok for å sikre norske forbrukere kvalitet og gode merkevarer for framtida?

Leonid Rødsten

Bonde og Småbruker

Skagaveien 69
8820 Dønna

Redaktør

Leonid Rødsten
leonid@smabrukarlaget.no
Tlf 48253700

Abonnement/adresseendring:

medlem@smabrukarlaget.no
Telefon: 22 00 59 10
Abonnement: 300,- pr. år

Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS)

Akersgata 41, 0158 Oslo
Tlf 22 00 59 10
www.smabrukarlaget.no
post@smabrukarlaget.no

Grafisk produksjon Bonde og Småbruker

Annonser

HS Media
Tlf: 62 94 10 30

Trykk

Agderposten Trykk

Opplag 7 625 eks.
(70 000 ved landsnummer
to ganger per år)
10 utgaver i året

Miljøvennlig drift – kan det være lønnsomt også?

Er melkeproduksjonen gunstig både for miljø og lønnsomhet gir det en vinn-vinn-situasjon. Sammenhengen mellom miljøeffekter og økonomi har blitt undersøkt på økologiske og konvensjonelle melkeproduksjonsbruk i Møre og Romsdal.

Av Grete Lene Serikstad, forsker NORSØK

Miljømelkeprosjektet

Disse undersøkelsene var en del av Miljømelke-prosjektet. Prosjektet omfattet åtte økologiske og ti konvensjonelle melkeproduksjonsbruk i Møre og Romsdal og ble ledet av NORSØK. Registreringer og beregninger av drifta ble gjort i tre år (2010-2012).

Miljøfaktorer som overskudd av nitrogen, klimagassutslipp og energibruk ble beregnet, sammen med arbeidsforbruk og lønnsomhet. Det ble utført beregninger både per arealenhet og per produsert enhet. For å kunne ta hensyn til miljøpåvirkningene er det viktig å ta med hele produksjonskjeden, også produksjon og transport av innsatsmidler som gjødsel, kalk og kraftfôr.

I prosjektet ønsket forskerne å undersøke forholdet mellom lønnsomhet og ulike miljøeffekter på melkeproduksjonsbruk, og hvilke faktorer som er viktige for dette forholdet. Siden det ikke fantes undersøkelser med disse indikatorene for norsk melkeproduksjon fra før, var det interessant å vurdere både økologisk og konvensjonell drift. Besetningsstørrelse, kraftfôrforbruk og innkjøpt nitrogen ble vurdert. En stor datamengde ble samlet inn i løpet av prosjektet og analysert ved hjelp av statistikk.

Mer kraftfôr og større besetninger

Både konvensjonell og økologisk

melkeproduksjon har blitt intensivert de siste årene, i form av økt bruk av kraftfôr og større besetninger. Dette har ført til økt melkeproduksjon, både per dyr og per areal hjemme på gården, og også mer husdyrgjødsel. Arealet som brukes andre steder enn på selve gården, ikke minst til kraftfôrproduksjon, har også økt.

Det var mindre mengder nitrogen og kraftfôr som ble importert inn på de økologiske gårdene sammenlignet med de konvensjonelle. Mindre nitrogen gjødsel og lavere mengder kraftfôr per ku var en viktig årsak til lavere avlinger på de økologiske brukene, i snitt 85 % av snittet på de konvensjonelle, og lavere melkeytelse, i snitt 74 % av snittet per ku i konvensjonell drift.

Inntekter og utgifter

Sammenlignet med de konvensjonelle hadde de økologiske brukene færre variable kostnader, mens arbeidsinnsatsen var tilnærmet lik for de to gruppene. Lønnsomheten per arbeidstime var i snitt tilnærmet lik mellom de to gruppene, men det var store variasjoner innen hver gruppe. Økologisk melk blir noe bedre betalt enn konvensjonell, og økologisk drift betyr noen egne tilskudd. I snitt utgjorde disse tilskuddene imidlertid bare 15 % av samlet tilskuddssum.

Miljøeffekter

Det var forskjell mellom økologiske og konvensjonelle bruk for de miljøeffektene som ble analysert i prosjektet. Gjennomsnittlig mengde nitrogen tilført var 2,6 ganger høyere på de konvensjonelle brukene. Omtrent tilsvarende (2,5 ganger høyere på de konvensjonelle) forskjell kom fram når nitrogenoverskuddet ble uttrykt

per kg produkt (på basis av produsert næringsenergi). Både klimagassutslipp og energibruk var i snitt rundt 1,3 ganger høyere på de konvensjonelle brukene, sammenlignet med de økologiske.

De to mest lønnsomme blant de økologiske brukene oppnådde gode resultater for alle miljøparametrene, noe som viser at bruk med små negative miljøeffekter også kan gi gode økonomiske resultater. Noen av de konvensjonelle brukene hadde derimot dårlig lønnsomhet samtidig med store negative miljøeffekter.

Spennende sammenhenger

For alle de 18 brukene samlet, var det en positiv sammenheng mellom bedre lønnsomhet og lavere utslipp av klimagasser. Bedre ressursutnyttelse kan altså være både bra for miljøet og bondens økonomi. Derimot var det ingen sammenheng mellom økt besetningsstørrelse og lønnsomhet, og heller ingen sammenheng med noen av miljøfaktorene.

Økt import av nitrogen gav økt miljøbelastning. Økt kraftfôrforbruk per ku økte overskuddet av nitrogen både per arealenhet og per produsert enhet. På økologiske bruk ga økt kraftfôrforbruk en bedre timebetaling.

Beregningene viste at det var sammenheng mellom N-overskudd per produksjonshendelse og klimagassutslipp og energibruk. Men sammenhengen mellom disse tre og N-overskudd per arealenhet var mer kompleks. Dette er i tråd med resultater i andre forskningsprosjekter, og tyder på at det kan være en negativ sammenheng mellom lokale og globale miljøeffekter. Forbedringer i miljøeffekter av betydning på globalt nivå kan altså bety større negative effekter av lokale miljøeffekter – og vice versa. Det er derfor helt nødvendig å ta med begge typer effekter når landbruksdrift skal vurderes.

Klima: Tida for tulletiltak er over!

REPLIKK

AV STIG ARILD HELGESEN, LEIAR ROGALAND BONDE- OG SMÅBRUKARLAG

Klimadebatten dei siste åra har framstilt landbruket som "klimaversting". CO₂ og metanutslipp frå myrjord og husdyr som utan samvit rapar og fis, vert blant politikarar og i media framstilt som dei verste utslappa samfunnet vårt står for. Rogaland Bonde- og Småbrukarlag krev at det vert ført ein klimarekneskap for landbruket der alle faktorene vert tekne med, også dei som reduserer CO₂ utslappa!

Bøndene, den yrkesgruppa som kanskje vil bli hardest råka av klimaendringane, kjenner seg ikkje att i problembeskrivinga og fortviler over tulletiltak som vert sette i verk.

Ser ein bort frå statsallmenningane og Finnmarkseigdeiendommen er det stort sett privateigande bønder som forvaltar areala i landet vårt. Svært lite av dette arealet er fulldyrka, men på det meste er det plantedecke. Fotosyntesen som,

i denne samanhengen, sterkt forenkla kan forklarast som ein prosess der grøne planter samlar CO₂ og frigjer oksygen, skjer på alle areal der det finns grøne planter. Likevel er det berre det som skjer på den dyrka jorda og gjennom husdyra som skal førast på landbruket sin "konto" i klimarekneskapen.

Klimarekneskapen for landbruket vert altså ført utan ei inntektsside, det er berre utgiftene som skal førast. Det skog og jord fangar opp, tel ikkje med. Slik sett er det ikkje rart at landbruket kjem dårleg ut.

Rogaland Bonde- og Småbrukarlag krev at det vert ført ein klimarekneskap for landbruket der alle faktorene vert tekne med! Så er det sjølv sagt slik at også landbruket bør og skal vera med for å bidra til eit betre klima.

Logiske tiltak, som er fagleg begrunna, vil norske bønder støtta.

NIBIO kjem i desse dagar med ein rapport som beskriv kvar dei største problema i landbruket ligg og som skisserer kva tiltak som har størst effekt på klimaet.

Det tiltaket som kjem best ut for å bidra til å mest mogleg CO₂ i jorda er å tilføra jorda biokol. Biokol er organisk materiale som er varma opp til 400 - 700 grader utan tilføring av oksygen. Tilfører ein dette til jorda vil ein auka jorda si evne til å halda på CO₂ med langvarig verknad. I tillegg har biokol positiv verknad på pH i jord.

Biokol er i dag tilgjengeleg i svært begrensa mengder og til høg pris.

Rogaland Bonde- og Småbrukarlag vil be om at det vert stimulert til auka produksjon av biokol og at det vert innført økonomiske ordningar som fører til at biokol kan tilføra all den dyrka jorda vår.